

Ἐμεῖς ᾠδὴν ἐφάμεν γιοβκάες, γιατί ἐλείφαμ-μας τὰ ψουμιά Κύπρ. 3) Μεταφ., πλαδαρός ἄνθρωπος Α. Ρουμελ. (Φιλιππούπ.)

Ἡ λ. καὶ ὡς ἐπών. ὑπὸ τὸν τύπ. Γιο υ φ κ ᾱ ς Μακεδ. (Πρώτ.)

γιούχα ἐπιφών. κοιν. καὶ Πόντ. ἀγιούχα Χίος (Βροντ' κ.ά.) γούθα Σύμ. χούγια Λυκ. (Λιβύσσ.) γιουχὰς Κρήτ. για-χὸ Λήμν. γιουὸ Προπ. (Ἀρτάκ.)

Ἐκ τοῦ Τουρκ. *y u h a* = ἐπιφών. ἀποδοκιμασίας. Ὁ τύπ. *χ ο ὕ γ ι α* δι' ἀντιμεταθ. Ὁ τύπ. *γ ο ὕ θ α* πιθαν. ἐκ *γ ι ο ὕ χ ι α - γ ι ο ὕ θ α*, πβ. *μ α χ α ῖ ρ ι - μ α θ α ῖ ρ ι* κ.τ.τ.

Συνήθως μετ' ἐκτ. τοῦ τελικοῦ *α*, ὡς *γ ι ο ὕ χ α α α*! ἐπιφώνησ. ἀποδοκιμασίας γινομένης συνήθως ὑπὸ ὁμάδος ἀνθρώπων κατ' ἄλλης ὁμάδος ἢ προσώπου πρὸς ἐμπαιγμὸν, χλευασμὸν πράξεων ἢ λόγων αὐτῶν πρὸς διαπόμπευσιν κοιν. καὶ Πόντ.: Πῆγε νὰ μιλήσῃ, ἀλλὰ τοῦ ᾠδὴν γιούχα κοιν. Τοῦ φωνάσαι γιούχα, ποὺ ἐχάλας ὁ τόπος Πελοπ. (Μάν.) Σὰν τὸν εἶδαμι οὐλ', τοῦ βάλαμι γιαχὸ Λήμν. || Παροιμ.

Εἶδι ἡ δικάρα τ' *bidára* τοῖ τ'ν ἠφώναξι γιούχα (ἐπὶ ἀβασίμως ὑπερηφανευομένων καὶ περιφρονούντων τοὺς ὁμοίους ἢ ἐλαφρῶς χειροτέρους των) Λέσβ. || Ποίημ.

Γιούχα τῶν Ἀγγλων, γιούχα τους! Γ. Σουρῆ., Ρωμ., ἀριθμ. 88. Συνών. ἀέρα (εἰς λ. ἀέρας 1), αἰσχος, ἔξω, κάτω, ντροπή, οὐα. Ἀντίθ. ζήτω.

β) Ἐνάρθρως, ὡς οὐς. γιούχα τό, ἡ τά, ἡ ἀποδοκιμασία, αἱ ἀποδοκιμασίαι κοιν.: Τὰ παιδιὰ τὸν πῆραν μὲ τ' ἡ τὸ ἡ τ'ς τὰ γιούχα. Ἄν τὸ κάνετε αὐτό, θὰ σὰς πάρουνε μὲ τὰ γιούχα κοιν. Θέλω νὰ παίξω τόπι μὲ τὰ παιδιὰ, μὰ τ'ς τὴν ἡλικία μου φοβᾶμαι τὰ γιούχα Ἀθῆν. Ἐλᾶτε ἂ τὸμ-βιάσῃμε τ'ς τὰ γούθα Σύμ. Ἐπιάσαν *do* τ'ς τὰ γούθα αὐτόθ. || Ποίημ.

Μικρὸς λαὸς ἐμίλησε, τὸ γιούχα τοὺς φωνάζει (ὁ Ἑλληνικὸς λαὸς εἰς τὸν Ὀθωνα καὶ τὴν Ἀμυλίαν) Μ. Λελέκ., Ἐπιδόρπ., σ. 70.

Ἡ λ. καὶ ὡς ἐπών. ὑπὸ τύπ. Γιούχας Μακεδ. (Θεσσαλον. Ζίχιν.)

γιουχαῖζω σύνθηθ. γιουχαῖζον βόρ. ἰδιώμ. γιουχάζω Κρήτ. γιουχαῖζω Πελοπ. (Ἀρκαδ.) — Α. Πάλλη, Ταμπουρ. καὶ κόπαν., 110 γιουχάρω σύνθηθ. γιουχάρου Πελοπ. (Μάν.) γιουθέρω Σύμ.

Ἐκ τοῦ ἐπιφών. *γ ι ο ὕ χ α*, καὶ τῆς παραγωγ. καταλ. -ίζω. Τὰ εἰς -άρω κατὰ τὰ ἐξ Ἰταλ. ἀνάλογα. Ὁ τύπ. *γ ι ο υ χ α ρ ῖ ζ ω* ἐκ συμφύρ. τῶν *γ ι ο υ χ ᾶ ρ ω* καὶ *γ ι ο υ χ α ῖ ζ ω*. Ὁ τύπ. *γ ι ο υ θ ῆ ρ ω* ἐκ τοῦ παρὰ τὸν *γ ι ο ὕ χ α* τύπ. *γ ο ὕ θ α*.

Ἀποδοκιμάζω τινὰ διὰ φωνῶν *γ ι ο ὕ χ α* κοιν.: Μὴν περάσῃς ἀπ' αὐτὸ τὸ δρόμο, γιατί θὰ σὲ γιουχαῖσουν. Μὴ βγῇς ἔξω γιατί θὰ σὲ γιουχάρουνε τ'ς τὴ γειτονιά κοιν. Τοὺν γιουχάισ' οὐ κόσμους μὲ τ'ν ἀτιμία πῶκαν Ἡπ. (Ζαγόρ.) Ἄν δύχῃ καὶ ῥθῇ τ'ς τὸ χωριό, θὰ δόνε γιουχάρουνσι Πελοπ. (Μάν.) Ἐπειδὴς ὁμῶς μᾶς τὰ παράλεε, συμφωνήσαμε κα-λόσοι νὰ τότε γιουχάρ'με Λευκ. (Φτερν.) || Ποίημ.

Καὶ τὸ γέρο δὲν ἀφίνει

λέξη νὰ τοῦ πῇ,

παρὰ βλαστημάει καὶ βρίζει,

μήτ' ἂν κόσμος γιουχαῖζει,

τόνε νοιάζει νὰ ντραπῇ

Α. Πάλλης, ἐνθ' ἄν.

γιουχάισμα τό, σύνθηθ.

Ἐκ τοῦ ρ. *γ ι ο υ χ α ῖ ζ ω*.

Ἀποδοκιμασία δι' ἐχθρικών φωνῶν, χλευασμὸς σύνθηθ.: Μὲ τὰ γιουχαῖσματα ποὺ 'κουσ' αὐτὸς οὐ ἄνθρωπους, ἂν ἦταν ἄλλους, θὰ πλάνταζι Ἡπ. (Ζαγόρ.) Ἐπαθι τέτριου γιουχάισμα, π' θὰ τοῦ θ'μᾶτι σ' ὄλουν τοὺν κιρὸ τ' Ἡπ. (Κουκούλ.)

γιουχαητό τό, Πελοπ. (Βερεστ. Γαργαλ. Παιδεμέν. Φιγᾶλ.) γιουχαηστό Κρήτ. (Κίς.) κ.ά.

Ἐκ τοῦ ρ. *γ ι ο υ χ α ῖ ζ ω*.

Γι ο υ χ ᾶ ῖ σ μ α, τὸ ὅπ. βλ., ἐνθ' ἄν.: Ἐκάμανέ δου ἔνα γιουχαηστό ἀπού 'τανε τὸ μισὸ πολὺ δου, τοῦ θεο-κούζουλον, ἀπού πῆγε καὶ τᾶβαλε μὲ τὰ μιτσὰ κοπέλια Κρήτ. (Κίς.)

γιοφύλλι τό, Κέρκ. (Ἀργυρᾶδ. κ.ά.) — Δ. Σολωμ., 277 Γ. Μαρκορ., Ποιητ. ἔργ. 17 Κ. Παλαμ., Ἀσάλ. ζωή², 35 Κ. Θεοτόκ., Βιργιλ. Γεωργ., 74 Σ. Σκίπη, Σερεν. λουλουδ., 22 — Δ. Καββαδ., Βοταν. φυτολ. λεξ. 2, 888 Λεξ. Μπριγκ. Μ. Ἐγκυκλ. Βλαστ. 469, 477 Πρω. Δημητρ.

Πιθαν. ἐξ ἀμαρτ. οὐς. ἀ γ ι ο φ ὕ λ λ ι.

Τὸ φυτὸν Ἴον τὸ ἄγριον ἢ ἀρουραῖον (*Viola arvensis*) τῆς οἰκογ. τῶν Ἰωδῶν (*Violaceae*) ἐνθ' ἄν.: Ποιήμ.

Σὲ γῆ, σὲ κῆμα, σὲ γιολό, μὲ ρόδο, μὲ γιοφύλλι
τόρα ποὺ ἔστησε χορὸ μὲ τὸν ξανθὸν Ἀπρίλη
Δ. Σολωμ. ἐνθ' ἄν.

Τὸ ρόδο, ἐφύτρωνε κ' ἐσβειόταν τὸ γιοφύλλι
Γ. Μαρκορ. ἐνθ' ἄν.

Καὶ τὸ θεῖκό τ' ἀνάθεμα μαθαίνει
τὰ δροσερὰ τὰ σέλινα καὶ τὰ γιοφύλλια
καὶ πάει καὶ σὰ θεόργιστο χαλάζει καίει
τ'ς τὰ καρπερὰ τὰ κλήματ' ἀπάνου τ'ς τὰ σταφύλια
Κ. Παλαμ. ἐνθ' ἄν. Συνών. ἀ γ ρ ι ο β β ο λ έ τ α, ἴ τ σ ι.
Ἡ λ. ὡς παρωνύμ. ὑπὸ τὸν τύπ. Γιοφύλλης Ἰθάκ.

γιολάντα ἡ, λόγ. σύνθηθ. καὶ δημῶδ. Ἀθῆν. Χίος — Λεξ. Πρω. Δημητρ. γιολάδα Κεφαλλ. γιολάντα Ρόδ. γκιολάντα Λεξ. Πρω. Δημητρ. γιολάντα Καλαβρ. (Μπόβ.) γεράδα Λευκ. γιολάδα Νάξ. (Ἀπύρανθ.) κιολάντα Θράκ. (Περίστασ.) κιολάδα Θράκ. (Αἶν. Σαρεκκλ.) Λέσβ. κιολάδα Νάξ. (Ἀπύρανθ.) κρελάντα Προπ. (Μαρχαρ.) γαρλάντα Μακεδ. (Βόιον Καστορ. Κοζ.) γιορλάδα Ζάκ. γιολάντα Ἀθῆν. κ.ά. γιολάντα Ἀντίπαρ. Μῆλ. γιολάδα Θήρ. Μύκ. Σῦρ. κριλάδα Νάξ. (Φιλότ.) γελάντρα Προπ. (Μαρχαρ.) γελάδα Πελοπ. (Καρδαμ.) τσουρλάντα Καλαβρ. (Μπόβ. Ροχούδ.)

Ἐκ τοῦ Ἰταλ. *g h i r l a n d a* = στέφανος ἐξ ἀνθέων.

1) Κόσμημα ἐξ ἀνθέων, φύλλων ἢ κλάδων φυσικῶν ἢ τεχνητῶν, εἰς κυκλικὸν ἢ ἡμικυκλικὸν σχῆμα, χρησιμεῖον ὡς στολισμὸς τῆς κεφαλῆς τῆς νύμφης, τοῦ καπέλου τῶν γυναικῶν, κίωνων, θυρῶν κ.λπ. λόγ. σύνθηθ. καὶ δημῶδ. Ἀθῆν. Ζάκ. Θήρ. Θράκ. (Σαρεκκλ.) Καλαβρ. (Μπόβ. Ροχούδ.) Κεφαλλ. Λέσβ. Μακεδ. (Βόιον Καστορ. Κοζ.) Μῆλ. Νάξ. (Ἀπύρανθ. Φιλότ. κ.ά.) Ρόδ. Σῦρ. Χίος — Λεξ. Πρω. Δημητρ.: Εἶχε πάνω ἀπ' τὸ κάλυμμα μὲ γιολάντα ἀπὸ ἄσπρα τριαντάφυλλα ποὺ τῆς πῆγαινε Ἀθῆν. Ἡ νύφη φοροῦσε γιολάδα ἀπὸ ἄσπρα κερένια ἄνθη Σῦρ. Εἶχε τ'ς τὸ καπέλο τῆς μὲ γιολάδα ἀπὸ τριαδάφυλλα αὐτόθ. Πῶς τῆς πάει ἡ κριλάδα! Φιλότ. Στουλίζουν τ' νύφ' μὲ τέλια κὶ γαρλάντις Βόιον. Ἐσοῦ ἦσο σὰ μὲ πέρλα τ'ς τὴν γιολάντα

Μπόβ. 2) Κόσμημα ύφαντόν, πλεκτόν, κεντητόν, ανάγλυφον ἢ ζωγραφιστόν, ἀπομιμούμενον ἄνθη ἢ φύλλα ἢ ὅ,τι ἄλλο ἀντικείμενον εἰς σχῆμα κυκλικόν ἢ καὶ συνεχές, χρησιμεῦον πρὸς στολισμὸν ὑφασμάτων, ἐνδυμάτων, καπέλων, τῆς ὀροφῆς ἢ καὶ τῶν τοίχων δωματίου κ.λ.π. λόγ. σύν. καὶ δημῶδ. Ἀθῆν. Ἀντίπαρ. Θήρ. Καλαβρ. (Μπόβ. Ροχούδ.) Λευκ. Μύκ. Νάξ. (Ἀπύρανθ.) Πελοπ. (Καρδαμ.) Σῦρ. κ.ά.—Λεξ. Πρω. Δημητρ.: *Eída κιολάδα* θὰ βάλης 'ς τὸ τραπεζομάδι τοῦ θὰ φάνης; Ἀπύρανθ. *Μιὰ κιολάδα* θὰ κεδήσω καὶ θὰ βάλω καὶ τὴ μάγκα μου μέσ' 'ς τὴ μέση αὐτόθι. Ὡ, μιὰ κιολάδα ποὺ τὴν ἔχει φαμένη ὕρου-ὕρου! αὐτόθι. Ὅλες οἱ κάμαρες τοῦ σπιτιοῦ του ἔχουνε γύρω-γύρω γιολάδες Σῦρ. *Μιὰ γιολάδα* μαλαματένια Θήρ. Μισοφόρια φοροῦσανε μὲ γιολάνδες Ἀντίπαρ. || Ἀσμ.

Ἦ τὴ βούαν ὅπου κάθεσαι τῶν κάμνεις τὴ γιολάνδα, πᾶρε τὸ μανδηλάτιμ-μον, νὰ μὲ θ-θυμᾷσαι πάντα (βούα = γούβα, ἀργαλειός) Ρόδ. 3) Εἶδος φυτοῦ τοῦ ὁποίου οἱ καρποὶ ὁμοιάζουν πρὸς μικρὰ στρογγυλὰ μαργαριτάρια Θράκ. (Αἶν. Περίστασ.) κ.ά.

γιρλαντάκι τό, ἐνιαχ. *κιολάδακι* Νάξ. (Ἀπύρανθ.) *κιολάδακι* Νάξ. (Ἀπύρανθ.)

Ἐκ τοῦ οὐσ. *γιρλάντα* κατὰ τύπ. ὑποκορ.

Μικρὴ *γιρλάντα*, τὸ ὅπ. βλ., ἐνθ' ἄν.: *Ἐνα κιολάδακι* θέλω νὰ μοῦ σκεδιάσης ἐπ' αὐτὴ τὴ μαδήλα.

γιρλάντωμα τό, Π. Παπαχριστοδ., Θρακ. ἡθογραφ. 4, 24.

Ἐκ τοῦ ἀμαρτ. ρ. *γιρλαντώνω*, καὶ τοῦτο ἐκ τοῦ οὐσ. *γιρλάντα*.

Ἡ τοποθέτησις *γιρλάντας* ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τῆς νέμης ὀλίγον πρὸ τῆς στέψεως: *Κι ἄρχεψε τὸ χτένισμα καὶ τὸ τέλιασμά της καὶ τὸ γιρλάντωμα*. Πβ. *στεφάνωμα*.

γιρλιστίζω ἐνιαχ. *γιρλιστίζου* Θράκ. (Σουφλ.)

Ἐκ τοῦ Τουρκ. *y e r l e s m e k* = σταθεροποιῶ.

Τοποθετῶ, στερεώνω: *Μάννα μ' γιρλιστίζ' καλὰ τὴν τυλίχτρα σ'ν αὐλή μας π' κάτου 'ς τὴ μονρὰ 'ς τοὺν ἡσκιον. Κι γὼ γιρλιστίζου καλὰ τοῦ χτέν' μέσα 'ς τὴ γαρδάλουση 'ς τοῦ ξ'λόχτινον* (γαρδάλουση = ἐγκοπή, χραμαδάκι).

γιρμάκι τό, ἐνιαχ. *γιρμάκ'* Πόντ. (Ὁφ. κ.ά.)

Ἐκ τοῦ Τουρκ. *i r m a k* = ποταμός.

Μικρὸς ποταμός, χείμαρρος ἢ ρυάκι: Παροιμ. Ἀσ' σὸ ποτάμ' ἐδάβα τσ' ἀσ' σὸ γιρμάκ' μὴ οὐ πορῶ νὰ δᾶβαίνω; (ἀπὸ τὸ ποτάμι ἐπέρασα, καὶ ἀπὸ τὸ ρυάκι δὲν μπορῶ νὰ περάσω; Λέγεται ἐπὶ μικρᾷ δυσκολίᾳ εὐκόλως ὑπερνικωμένης μετὰ τὴν ὑπερνίκησιν σοβαρωτέρων).

γιτίζω, *γιτίζ-ζω* Κῶς (Πυλ. Χώρ.)

Ἐκ Τουρκ. τινὸς ἄγν. ρ. Πβ. *y a k i s m a k* = ἐφαρμόζω.

Ταιριάζω, συμφωνῶ, ταυτίζω, ἀρμόζω, ἐφαρμόζω ἐνθ' ἄν.: *Τὰ χρώματα 'φταδὰ ἐγ-γιτίζ-ζουσίνε* Πυλ. || Ἀσμ.

Νύφ-φη μου, βέργα μάλαμα, νύφ-φη μου, βέργ' ἀσήμι, γιτίσετε 'ς τὴν ὁμορφιά καὶ 'ς τὴν ταπεινὴν Χώρ.

γιτς ἐπιφών. Κέρκ. (Αὐχίον. Κάρουσ. Περούλ.)

Λέξις πεποιημένη.

Ὡς ἀποπεμπτικὸν πρὸς τὰς αἵγας ἐνθ' ἄν.

γίτσικάρης ὁ, Κρήτ. (Ἀνώγ. κ.ά.)

Ἐκ τοῦ ἐπιθ. *γίτσικός*, τὸ ὅπ. βλ., καὶ τῆς παραγωγ. κατὰλ. -άρης, διὰ τὴν ὅπ. βλ. -άρις.

1) Ποιμὴν ἐπιφορτισμένον μὲ τὴν φύλαξιν τῶν στείρων αἰγῶν, τράγων καὶ ἐριφίων. Συνών. *γίτσικονόμος*.

2) Κριὸς εὐνοχισμένος, χρησιμοποιούμενος ὡς ὁδηγὸς τοῦ ποιμνίου τῶν στείρων ζώων, τῶν *γίτσικῶν* Β1δ.

3) Ἀμνὸς θηλάσας αἶγα. Συνών. *γίτσικάρνι*.

γίτσικάρικος ἐπιθ. ἐνιαχ. *γίτσικάρικο* Κρήτ.

Ἐκ τοῦ οὐσ. *γίτσικάρης* καὶ τῆς παραγωγ. κατὰλ. -ικός.

Γίτσικάρης 3, τὸ ὅπ. βλ.

γίτσικάρνι τό, Κρήτ.

Ἐκ τοῦ ἐπιθ. *γίτσικός*, τὸ ὅπ. βλ., καὶ τοῦ οὐσ. *ἀρνί*.

Ἀμνὸς θηλάσας αἶγα. Συνών. *γίτσικάρης* 3, *γίτσικάρικος*.

γίτσικομάντρι τό, ἐνιαχ. *γίτσικομάδρι* Κρήτ. (Ἀμάρ. κ.ά.)

Ἐκ τοῦ ἐπιθ. *γίτσικός*, τὸ ὅπ. βλ., καὶ τοῦ οὐσ. *μάντρι*.

Ποίμνιον αἰγῶν καὶ ἐριφίων. Διὰ τὴν λ. βλ. *γίτσικός* Β1δ.

γίτσικονόμος ὁ, Κρήτ. (Ἀνώγ. κ.ά.)

Ἐκ τοῦ ἐπιθ. *γίτσικός*, τὸ ὅπ. βλ., καὶ τῆς παραγωγ. κατὰλ. -νόμος.

Γίτσικάρης 1, τὸ ὅπ. βλ.: Ἀσμ.

— Μισεύεις 'δα, βοσκόπουλο, κ' ἐμένα ποῦ μ' ἀφίνεις;

— Ἀφίνω σε 'ς τὸ μαδρατζῆ καὶ 'ς τὸ γίτσικονόμο Κρήτ.

γίτσικός ἐπιθ. Ἀγathon. Κρήτ. (Ἀχεντρ. Ἡράκλ. Κκκο-δίκ. Κίς. Μεραμβ. Μονοφάτσ. Μύρθ. Ὁμαλ. Ραμν. Ρέθυμν. Σέλιν. Σητ. Σφακ. κ.ά.) *γίτσικος* Κρήτ. *ἴτσικος* Κρήτ. Λειψ. Νάξ. (Ἀπύρανθ.) *βίτσικος* Κάλυμν. Κῶς (Πυλ. κ.ά.)

Ἐκ τοῦ ἀμαρτ. *αἰγίτσικός*, καὶ τοῦτο ἐκ τοῦ οὐσ. *αἰγίτσα*, καὶ τῆς παραγωγ. κατὰλ. -ικός. Διὰ τὸν ἀναβιβασμὸν τοῦ τόνου εἰς τὸ *γίτσικος* βλ. Γ. Χατζιδ., ΜΝΕ, 2, 125-126.

Α) Ἐπιθετικ. 1) Ὁ προερχόμενος ἐξ αἰγῶν ἐνθ' ἄν.: *Τὸ γίτσικὸ γάλα εἶναι πλιὰ ἀδύνατο ἀπὸ τὸ πρόβειο* Κρήτ. (Ραμν.) *Τοῦτο τὸ κρεῖας εἶναι γίτσικὸ* Κρήτ. (Ἡράκλ.) *Ἰτσικὸ εἶναι τὸ κρεῖας ποὺ μαερεύγετε* Νάξ. (Ἀπύρανθ.) || Γνωμ.

Πρόβειο τυρὶ ἀγόραζε καὶ γίτσικὰ μυζήθρα Κρήτ. || Ἀσμ.

Μὰ δὲ δὸ θέλω γίτσικὸ, γιατί πονῶ 'ς τ' ἀδόδια μόνο τὸ θέλω βουνό, νὰ ξεφτιλίζω πόδια (ξεφτιλίζω = ξεκοκκαλίζω) Κρήτ.

Μωρή, βοσκὸν ἀγάπησες, μωρή, βοσκὸ θὰ πάρης, ἀπὸ 'χουν τὰ στιβάνια δὸ ἐννιὰ λογιῶ τομάρι καὶ σκύλλινο καὶ κάττινο καὶ γίτσικὸ καὶ πρόβειο;

